

Åsne Seierstad
El llibreter
de Kabul

ÅSNE SEIERSTAD

El llibreter de Kabul

Traducció de Carles Sans

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Bokandleren i Kabul*
© Åsne Seierstad, 2002

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Primera edició: 2003
Primera edició en aquest format: juny del 2022

© de la traducció: Carles Sans Climent, 2003, 2022

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
Info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Realització Planeta
Dipòsit legal: B. 8.077-2022
ISBN: 978-84-297-8031-4

TAULA

Proemi	9
Pròleg	19
Proposta de matrimoni	31
Foguera de llibres	38
Crim i càstig	53
Suïcidi i cant	68
Viatge de negocis	72
¿Vols ser la causa de la meva tristesa?	101
Cap possibilitat d'anar al Paradís	115
Onejant, cruixent, embriagador	119
Noces de tercera classe	130
La matriarca	142
Temptacions	158
La crida d'Alí	167
Olor de pols	201
Intent	220
¿Déu pot morir?	233
La cambra trista	243
El fuster	253
La meva mare, Ossama	288
Cor trencat	311
Epíleg	329

PROPOSTA DE MATRIMONI

Quan el Sultan Khan va creure que havia arribat el moment de trobar una nova esposa, ningú no es va mostrar disposat a ajudar-lo. Abans que res es va dirigir a la seva mare.

—T'hauràs d'acontentar amb la que tens! —va sentenciar ella.

Després va anar a la germana gran:

—N'estic molt, de la teva primera dona —li va dir. Va obtenir la mateixa resposta de les altres germanes.

—Per a la Sharifa seria un deshonor —va comentar la seva tia.

El Sultan necessitava ajuda. A un pretendent no se li permet demanar en persona la mà d'una noia.

La tradició afganesa vol que sigui una de les dones de la família qui faci la petició de matrimoni i qui examini més de prop la noia per valorar-ne la capacitat, l'educació i l'actitud per ser una bona esposa. Però cap de les dones properes al Sultan no volia tenir res a veure amb la proposta de matrimoni.

L'home havia triat tres noies adequades per exercir el paper de segona dona. Totes tres estaven sanes i eren boniques, i pertanyien al seu mateix clan.

A la família del Sultan, els matrimonis contrets amb membres externs al clan són una excepció: casar-se amb familiars, preferiblement cosins, es considera més savi i prudent.

Va decidir fer el primer intent amb la Sonya, de setze anys. Tenia els ulls negres i ametllats i els cabells negres i brillants. Deien que estava ben feta, que tenia un caràcter exuberant i que era una treballadora incansable. Procedia d'una família pobra i el grau de parentiu era prou estret. De fet, les àvies maternes de la mare d'ella i del Sultan eren germanes.

Mentre ell reflexionava sobre la manera com podia demanar la mà de la noia triada sense l'ajut de les dones de la família, la primera muller continuava la vida de sempre, feliçment inconscient que una noia nascuda el mateix any que s'havien casat ocupés tots els pensaments del marit.

La Sharifa —com el Sultan, d'altra banda— començava a fer-se vella: feia poc que havia superat els cinquanta. Li havia donat quatre fills, tres nois i una noia. Per a un home de la posició del Sultan havia arribat el moment de buscar-se una altra dona.

—Ves-hi tu en persona, doncs —va dir el germà finalment.

El Sultan s'ho va rumiar i va trobar que no hi havia altres possibilitats, i per això un matí es va dirigir a la casa de la jove. Els pares el van rebre amb els braços oberts. El Sultan era considerat un home generós, una visita seva sempre s'agraïa. La mare de la Sonya va posar aigua a bullir i va preparar te. Asseguts en coixins plans arrengrerats a les parets de la cambra de fang, van intercanviar frases de cortesia i salutacions, fins que l'hoste va creure que havia arribat el moment oportú de fer la proposta.

—Tinc un amic que vol casar-se amb la Sonya —va anunciar als pares.

No era la primera vegada que algú demanava la mà de la seva filla. Era bonica i diligent, però els pares pensaven que encara era massa jove. El pare de la Sonya ja no podia treballar: s'havia quedat paralític des que uns quants nervis de l'esquena se li havien trencat per una punyalada. La bonica filla podia ser font d'ofertes de matrimoni molt consistents i els pares sempre esperaven propostes millors que les rebudes.

—És un home ric —va començar a explicar el Sultan—, treballa al meu ram, té una bona educació i té tres fills mascles. Però la seva dona comença a ser vella.

—¿Com té les dents? —van demanar de seguida els pares, fent al·lusió a l'edat de l'amic.

—Més o menys com les meves —va respondre el Sultan—. Jutgeu vosaltres mateixos.

«Vell», van pensar ells. Però això no havia de ser necessàriament un desavantatge. Com més vell fos l'home, més gran seria la compensació que podrien obtenir per la filla. El preu d'una dona s'estableix basant-se en l'edat, la bellesa i la capacitat, i segons l'estatus de la família.

Quan el Sultan Khan va haver presentat la proposta, com era previsible els pares van dir:

—La Sonya és massa jove.

No es tractava de vendre-la per pocs diners a aquest pretendent ric i desconegut de qui el Sultan parlava tan calorosament. No s'havien de mostrar gaire impacients. Sabien que tornaria, perquè la Sonya era jove i bonica.

L'endemà hi va tornar per repetir la petició de matrimoni. La mateixa conversa, la mateixa resposta. Però

aquest cop va poder veure la Sonya, a qui no veia des que era una nena.

Ella li va fer un petó a la mà, com una forma de respecte deguda a un parent més gran, i ell li va beneir els cabells amb un petó. La noia va notar una atmosfera carregada de tensió i es va fer petita sota la mirada indagadora de l'oncle Sultan.

—T'he trobat un home ric, ¿què et sembla? —li va preguntar. La Sonya va abaixar la mirada. Respondre hauria significat infringir les normes. Una dona jove no ha de pensar res sobre una proposta de matrimoni.

El tercer dia, el Sultan hi va tornar, i aquest cop va explicar tot el que oferia aquell pretendent. Un anell, un collar, arracades i braçalets, tot d'or blanc. Tants vestits com pugués desitjar. Tres-cents quilos d'arròs, cent cinquanta quilos d'oli de cuina, una vaca, algunes ovelles i quinze milions d'afganis, prop de quatre-cents euros.

El pare de la Sonya va estar molt satisfet amb l'oferta rebuda i va demanar conèixer l'home misteriós disposat a pagar tant per la seva filla. Sobretot, el Sultan els havia assegurat que la persona en qüestió pertanyia al mateix clan, encara que ells no fossin capaços de reconeixè'l ni recordessin haver-lo conegut.

—Demà veureu una fotografia seva —va dir ell.

L'endemà, la seva tia, empesa per un petit incentiu, va anar a revelar als pares de la Sonya la veritable identitat del pretendent. Va dur la fotografia, una fotografia del Sultan Khan, i els va anunciar la inajornable demanda de decidir-se en una hora.

Si decidien de consentir el matrimoni, ell els n'estaria molt agraït; si decidien el contrari, la decisió no seria font de discòrdia. L'única cosa que no volia era una eterna indecisió entre el «potser sí, potser no».

Els pares van acceptar la proposta de matrimoni abans que l'hora hagués passat. Els agradava tant la posició del Sultan Khan com els diners que tenia. La Sonya plorava asseguda a les golfes. Després que s'aclarís el misteri sobre la identitat del pretendent i que els pares haguessin decidit consentir les noces, el germà del pare va pujar a veure-la.

—El pretendent és l'oncle Sultan —li va explicar—. ¿Hi estàs d'acord?

Ni un so no va sortir dels llavis de la Sonya, que seia amb els ulls plens de llàgrimes i el front baix, amagada rere el xal llarg.

—El teu pare i la teva mare han aprovat el pretendent —va dir l'oncle—. Aquesta és l'única oportunitat de dir el que tu desitges.

Ella seia petrificada, morta de por. Sabia que no desitjava aquell home, però també sabia que havia de respectar el desig dels pares. Com a dona del Sultan avançaria molt en la jerarquia social afganesa.

La generosa oferta de matrimoni resoldria molts problemes a la seva família. Els diners que rebessin els seus permetrien comprar bones esposes als germans.

La Sonya es va quedar en silenci. I d'aquesta manera va segellar el seu destí: qui calla consent. L'acord es va tancar; les noces, fixades.

El Sultan va tornar a casa per explicar a la família la gran novetat. Va trobar la Sharifa, la mare i les germanes assegudes a terra al voltant d'un plat d'arròs i espinacs. La Sharifa es va pensar que feia broma i va riure en sentir-ho. Fins i tot la mare va riure amb aquella broma. No hauria imaginat mai que ell pogués fer una proposta de matrimoni sense el seu consentiment. Les germanes no van dir res.

Ningú no el va creure. Almenys fins que no va ense-

nyar el mocador i els dolços que rep el pretendent dels pares de l'esposa com a compromís del prometatge.

La Sharifa va plorar durant vint dies.

—¿Què he fet malament? Quin deshonor! ¿Per què no estàs satisfet de mi?

Ell li va demanar que es refés. Ningú a la família no li donava suport, ni tan sols els seus propis fills. Ningú, però, no va gosar dir-hi res en contra. La voluntat del Sultan era llei.

La Sharifa era inconsolable. Una de les coses més difícils d'acceptar per a ella era que el marit hagués triat una analfabeta, que ni tan sols havia acabat la primària. Ella, en canvi, era professora de persa.

—¿Què té ella que jo no tingui? —sanglotava.

El Sultan no es va commoure amb les llàgrimes de la seva dona.

Ningú no tenia ganes d'anar a les celebracions del prometatge. I, tanmateix, la Sharifa va haver d'empassar-se la vergonya amb amargor i guarnir-se per a la cerimònia.

—Vull que tothom vegi que estàs d'acord amb mi i que em dones suport. En el futur viurem junts i tu hauràs de fer que la Sonya se senti ben rebuda —va imposar ell. La Sharifa sempre s'havia mostrat complaent en les diferències amb el marit, i aquest cop ho va tornar a ser, en la pitjor circumstància en què es podia trobar: donar-lo a una altra. Ell fins i tot va voler que ella, la Sharifa, posés l'anell al dit de la Sonya i del Sultan.

Vint dies després de la proposta de matrimoni es va realitzar la solemne cerimònia de prometatge. La Sharifa va fer el cor fort i va crear una màscara adaptada a l'ocasió. Les seves parentes van esforçar-se a fer-l'hi caure.

—Quina cosa tan terrible per a tu —li van dir—. Quina crueltat per part seva. Et deus sentir fatal.

Al cap de dos mesos es van celebrar les noces, coincidint amb el Cap d'Any musulmà. Però la Sharifa va rebutjar de prendre-hi part.

—No puc —va dir al marit.

Les dones de la família estaven de part seva. Cap no es va comprar vestits nous per a la celebració, cap no es va maquillar com se suposava que s'havia de fer per a un casament. Hi va haver pentinats senzills i somriures rígids, per respecte a la dona destituïda que mai més no compartiria cambra amb el Sultan Khan. Ara estava preparada per a la jove esposa aterrida. Però el sostre el compartirien tots, fins que la mort no els separés.